

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ОБІГУ ЗБРОЇ

У статті здійснюється аналіз функціонування механізму нормативно-правового регулювання надання органами та підрозділами внутрішніх справ адміністративних послуг фізичним і юридичним особам у сфері обігу зброї, особливостей та перспектив розвитку цього механізму.

Ключові слова: адміністративна послуга, механізм правового регулювання, норми права, правові відносини, суб'єкти правових відносин, акт застосування норм права, акт реалізації норм права, стандартизація надання адміністративних послуг, регламентація надання адміністративних послуг.

В статье проводится анализ функционирования механизма нормативно-правового регулирования административных услуг, оказываемых органами и подразделениями внутренних дел физическим и юридическим лицам в сфере оборота оружия, а также особенностей и перспектив развития этого механизма.

Ключевые слова: административная услуга, механизм правового регулирования, нормы права, правовые отношения, субъекты правовых отношений, акт использования норм права, акт реализации норм права, стандартизация предоставления административных услуг, регламентация предоставления административных услуг.

An analysis of functioning of the mechanism of administrative services standard-legal regulation, rendered by bodies and divisions of internal affairs to physical and juridical persons in the sphere of the weapons turnover, as well as of the features and prospects of the development of this mechanism is carried out.

Keywords: administrative service, mechanism of legal regulation, legal norm, legal relations, subjects of legal relations, act of use of legal norms, act of realization of legal norms, standardization of granting of administrative services, regulation of granting of administrative services.

Управління суспільними процесами як організуючий, регулюючий вплив держави на життєдіяльність людей потребує налагодження ефективного та збалансованого механізму правового регулювання відповідних суспільних відносин. Такий механізм являє собою систему норм, засобів, способів і форм їх реалізації, визначених державою, з урахуванням політичних, соціально-економічних та історичних особливостей певного суспільства, з метою впорядкування суспільних відносин і забезпечення функціонування відповідного державного устрою на засадах, що передбачені цим соціальним формуванням.

Одним із основних засобів правового регулювання суспільних відносин є нормативна уніфікація процесів, що досягається шляхом вироблення комплексу обов'язкових формально визначених правил, тобто правових норм, які певним чином систематизовані у нормативно-правових актах, містять в собі відповідні способи досягнення окреслених цілей. Отже, правові норми не є самостійною складовою механізму правового регулювання, а лише системою юридичних засобів визначення, упорядкування та регулювання суспільних процесів.

Разом з тим адміністративно-правовий механізм складається з комплексу юридичних засобів, тобто нормативно-правових актів, актів застосування, актів реалізації норм права, якими визначаються напрями, способи та форми розвитку і здійснення правовідносин, що складаються між суб'єктами у процесі надання адміністративних послуг.

Отже, суб'єктами правових відносин, що виникають під час надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам у сфері обігу зброї, є, з одного боку, уповноважений орган, який надає такі послуги, а саме Міністерство внутрішніх справ як орган виконавчої влади, наділений повноваженнями щодо здійснення дозвільної системи у сфері обігу зброї та його відповідні органи і підрозділи; а з іншого, – одержувачі послуг, тобто фізичні та юридичні особи.

Також відповідно до статті 9 Закону України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” одержувачами ліцензійних послуг у сфері обігу зброї виступають суб'єкти господарювання, тобто зареєстровані в установленому законодавством порядку юридичні особи, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, які провадять господарську діяльність, крім органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також фізичні особи – підприємці [1, ст. 9].

Разом з тим, безпосередньо надавачами таких послуг у системі МВС, відповідно до Переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Державної міграційної служби, і розмірів плати за їх надання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2007 року № 795 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1098) (далі – Постанова), є підрозділи міліції громадської безпеки [2].

Отже, правові відносини формуються у процесі взаємодії відповідних суб'єктів (у цьому випадку під час надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам у сфері обігу зброї) згідно з установленими законодавством нормами в належний спосіб і реалізуються у відповідній цим способом формі.

Важливою складовою системи юридичних засобів правового регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку із сервісно-публічною діяльністю органів виконавчої влади, є, в першу чергу, Конституція України [3], міжнародні акти щодо захисту прав людини [4; 5], ратифіковані в установленому законодавством порядку Верховною Радою України, законодавство щодо захисту прав споживачів [6; 7], Закон України “Про звернення громадян” [8], а також нормативно-правові акти, які визначають статус осіб, що можуть виступати суб'єктами відповідних відносин на території України [9; 10; 11; 12].

Разом з тим, в Україні відсутні системні нормативно-правові акти, які врегулювали би питання надання фізичним і юридичним особам адміністративних послуг та обігу зброї. Нині порядок надання адміністративних послуг і формування їх вартості, а також порядок набуття приватними особами права власності на зброю регулюються нормативно-правовими актами різного рівня й різної спрямованості. У зв'язку з неузгодженістю, суперечливістю чинного законодавства, споживачам адміністративних послуг важко орієнтуватися у цій сфері, що призводить до розширення меж адміністративного розсуду й, відповідно, до збільшення корупційних ризиків.

Слід зазначити, що на сьогодні відносно законодавчо врегульованими є питання щодо надання ліцензійних послуг суб'єктам господарювання, хоча певні недоліки існують і в цьому напрямі.

Так, відповідно до Закону України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” [13], суб'єкт господарювання зобов'язаний провадити певний вид господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до встановлених для цього виду діяльності ліцензійних умов. Разом з тим, на сьогодні відсутні ліцензійні умови на провадження господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг стрільбищами невійськового призначення, та функціонування мисливських стендів, хоча самі ліцензії продовжують видаватися відповідно до зазначеного Закону України та Постанови [2].

Одним із способів правового регулювання системи надання адміністративних послуг у сфері обігу зброї в Україні, який відповідно до положень Концепції адміністративної реформи України [14] сприятиме утвердженню нових підходів до організації діяльності органів публічної влади і відповідних посадових осіб (державних службовців і працівників органів внутрішніх справ), зокрема у взаємодії з приватними особами, принципової зміни характеру цієї взаємодії та посилення суспільної довіри

до представників держави, є здійснення стандартизації та регламентації надання відповідних послуг.

Проведення стандартизації та регламентації процесів надання адміністративних послуг вирішить низку проблем загальнодержавного характеру, а також дасть можливість уникнути незручностей та проблем, із якими зустрічаються споживачі цих послуг. Упорядкування процедурного та організаційного аспектів сприятиме оптимізації витрат на надання таких послуг, а отже, підвищенню ефективності діяльності адміністративних органів і якісному поліпшенню стосунків держави та суспільства.

Таким чином, з огляду на зазначене вище, механізм нормативно-правового регулювання надання адміністративних послуг у сфері обігу зброї потребує подальшого вдосконалення.

У першу чергу, це стосується наукового опрацювання, вивчення принципів та особливостей функціонування адміністративно-правових відносин щодо надання відповідних послуг у сфері обігу зброї, їх узагальнення, формування концептуальних засад упровадження, розвитку та прогнозування очікуваного результату. Наступним кроком є забезпечення науково-методичного супроводження вказаних процесів і розроблення уніфікованого, погодженого з чинним законодавством понятійного апарату.

Потребують нормативно-правового врегулювання суспільні відносини у сфері обігу зброї та надання адміністративних послуг, а саме – підготовка відповідних законодавчих актів загального характеру; далі – нормативна уніфікація процедур надання адміністративних послуг у зазначеній сфері через прийняття Адміністративно-процедурного кодексу, здійснення стандартизації та регламентації тощо.

Нагально необхідним є визначення суб'єктного складу відносин у сфері обігу зброї та його нормативно-правове закріплення.

Оскільки економічний чинник є чи не найважливішим для підтримання стабільності в суспільстві, необхідним є врегулювання питань ціноутворення, тобто формування загальної вартості послуг, чітке визначення одержувачів цих коштів і можливих напрямів їх використання.

Також потребує певного вдосконалення організація діяльності уповноважених органів щодо надання відповідних послуг, зокрема приведення у відповідність до чинного законодавства України нормативних актів, положень, посадових інструкцій тощо.

Важливим елементом підвищення якості обслуговування є його належне інформаційне забезпечення, створення необхідних умов для безперешкодного отримання повного обсягу інформації.

Поза сумнівом, важливим є використання суб'єктами надання адміністративних послуг новітніх форм і методів роботи, наприклад, створення спеціалізованих сервісних центрів з надання послуг тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 1 червня 2000 р. № 1775-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2000. – № 36. – Ст. 299.
2. Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Державної міграційної служби платних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1098 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 84. – Ст. 3068.
3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Загальна декларація прав людини : Прийнята Генеральною асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. ETS № 005. Ратифікована Верховною Радою України 17 липня 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : search.ligazakon.ua/l.../MU50K02U.html.
6. Про захист прав споживачів : Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XI // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30.
7. Про заходи із забезпечення додержання прав фізичних та юридичних осіб щодо одержання адміністративних (державних) послуг : Указ Президента України від 3 липня 2009 р. № 508/2009 // Офіційний вісник Президента України. – 2009. – № 20. – Ст. 673.

8. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 398/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 47. – Ст. 256.

9. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст. 65.

10. Про імміграцію : Закон України від 7 червня 2001 р. № 2491-III

11. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. 2011 р. № 3773-VI

12. Про Правила в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 1995 р. № 1074.

13. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 1 червня 2000 р. № 1775-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2000. – № 36. – Ст. 299.

14. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21. – Ст. 32.

Отримано 04.03.2013